

OD BÍLOČERVENÉ K BÍLOČERVENOMODRÉ

Aleš Brožek

Zákonem č. 252 z 30. března 1920 byla zavedena bíločervená vlajka s modrým klínem jako státní vlajka Československa. Do té doby se domy, věže a stožáry na území Čech (a částečně i na Moravě) zdobily při oslavách prapory v zemských barvách bílé a červené a politici předpokládali, že tyto barvy bude užívat československý stát. Přitom bylo známo, že američtí Češi a Slováci si v roce 1918 oblíbili Preissigovu červenobílomodrou vlajku se čtyřmi bílými hvězdami, a M. R. Štefánik prosazoval svůj návrh vlajky tvořené bíločervenými pruhy zasahujícími klínovitě do modrého pole. Autor se ve svém příspěvku stručně zabývá jednáními, která stanovila podobu československé vlajky před jejím schválením v Národním shromáždění, a všímá si prototypů státní vlajky, které byly odzkoušeny v praxi. Zmiňuje vlajky, jež vznikly úpravou státní vlajky po jejím zavedení, včetně protektorátní, výrobce tkanin pro její výrobu, její výrobce a dodavatele. Nevynechává ani informace o standardizaci odstínů barev státní vlajky. Na závěr uvádí, ve kterých muzeích se uchovávají exempláře československé státní vlajky a jaké měly osudy.

Klíčová slova: státní vlajka, V. Preissig, M. R. Štefánik, protektorátní vlajka, normalizace odstínů, výrobci praporů

CESTA K CIVILISOVANÉ ŽENĚ

Miroslava Burianová

Vznik Československé republiky v roce 1918 nebyl jen milníkem v dějinách státu, ale i ve vývoji ženského odívání. V souvislostech právě nabytého volebního práva, získané rovnoprávnosti s muži, možnosti vysokoškolského vzdělání i profesního uplatnění a samostatnosti se vyvíjel i vztah žen k vlastnímu tělu, oděvu a životnímu stylu. Do nové republiky měla vstupovat „nová žena“. Její estetické cítění, životní hodnoty a postoje pomáhala formovat mimo jiné mimořádná osobnost mezi redaktorkami ženských rubrik – Milena Jesenská. Ta ve dvacátých letech 20. století přispěla k formování moderní československé ženy. Tento vývoj vygradoval v závěru dvacátých let na brněnské výstavě „Civilisovaná žena“, kde Božena Horneková prezentovala překvapivě moderní, až revoluční návrhy dámského šatníku založeného čistě na kalhotách.

Klíčová slova: modernita, Milena Jesenská, rovnoprávnost, móda, feminismus

JOSEF FANTA, NÁVRHY PRO PARAMENTNÍ ÚSTAV KŘESŤANSKÉ AKADEMIE

Markéta Grill Janatová

Příspěvek představuje jednu z méně známých oblastí činnosti architekta Josefa Fanty (1856–1954), a to návrhy výšivek, výzdobných technik a tkanin pro liturgický textil. Fanta více než tři desetiletí spolupracoval s Křesťanskou akademií v Praze, která si vytýčila za cíl pozvednout uměleckou i řemeslnou kvalitu církevního umění. Pro Paramentní ústav Křesťanské akademie tak v minulosti navrhovali významní umělci, v 19. století to byli architekti J. Mocker, A. V. Barvitijs a na přelomu století pomyslnou štafetu převzal J. Fanta. V jeho návrzích zpočátku rezonují dobové historismy, později převažuje dekor nové stylizace organických i geometrických forem. Po roce 1918 se Fanta nestal tvůrcem nového stylu, pokračoval však v návrhářské činnosti, kterou naplnil především v zakázkách pro Svatou Horu z dvacátých a třicátých let 20. století.

Klíčová slova: Josef Fanta, paramenta, Paramentní ústav Křesťanské akademie

KROJ JAKO REPREZENTATIVNÍ NÁRODNÍ ODĚV

Markéta Tobolová

Otázka výroby lidového oděvu byla aktuální i ve 20. století. Ačkoliv se nošení kroje ve většině případů omezilo na slavnostní příležitosti, stále bylo za potřebí výroby nových krojových součástí nebo oprav těch stávajících, další produkce byla třeba pro nově vznikající folklorní soubory. Po vzniku Československa se zvedla vlna zájmu o nošení kroje především v městském prostředí, kde se užívaly u příležitostí oslav státních svátků, různých slavností nebo vítání významných státních návštěv. Konkrétní příklady jsou prezentovány především na příkladu města Brna a okolí. Kroj se stal zároveň symbolem vlastenectví a jeho nositelé tím demonstrovali příslušnost k nově vzniklému státu. Zájemci si mohli originální komplet kroje zakoupit nebo sami vyrobit, v dobových módních časopisech i etnografické literatuře vycházely návody na jejich zhotovení. Návody byly určeny hlavně pro ženy z městského prostředí, nebo pro ženy žijící v oblasti sice venkovské, ale kde již nošení kroje v průběhu 19. století zaniklo.

Další vlna zájmu o nošení lidového oděvu přichází po druhé světové válce, kdy bylo obnoveno mnoho lidových slavností, dožínek či hodů, a i v oblastech, kde už se lidový oděv odložil, si jednotlivci opět pořizovali celé komplety, v drtivé většině se jednalo o kroje ženské, případně dětské, v rámci Moravy se stal nejoblíbenějším kroj kyjovský. Půjčovny krojů, které fungovaly již na počátku 20. století, se orientovaly hlavně na kyjovské, ale i jiné slovácké kroje, které v meziválečné době symbolizovaly vymezení mezi českým a německým obyvatelstvem. Po roce 1948, kdy byla omezena činnost soukromých výrobců, byla jednou z mála možností výroba krojů v rámci nově vzniklého Ústředí lidové umělecké výroby. Po roce 1989 došlo k opětovnému rozvoji soukromých krojových dílen a půjčoven. Příspěvek se zabývá i otázkou pronikání kyjovských krojů na Brněnsko a opětovnou snahou o rekonstrukci a návrat k původním krojům.

Klíčová slova: kroj, lidový oděv, národní kroj, reprezentativní oděv, kyjovský kroj, piešťanský kroj, krejčovské stříhy, krojové půjčovny, Ústředí lidové umělecké výroby, Brno

VLIV REDUKČNÍHO BĚLENÍ NA VLASTNOSTI BAVLNĚNÝCH TEXTILÍÍ

Markéta Škrdlantová, Klára Drábková, Pavel Holec

Jedním z důležitých kroků při restaurování historického textilu je jeho čištění. Ve speciálních případech můžeme využít bělení k odstranění zašednutí vláken, skvrn po mikrobiologickém napadení, případně „foxingu“. Bělení historického textilu je doporučováno zejména pro nebarvená celulózová vlákna (bavlna, len), která jsou v dobrém stavu. V literatuře se dokonce uvádí, že po vhodném bělení může dojít i ke zlepšení mechanických vlastností textilie. V této práci byl sledován vliv redukčního bělení na míru degradace bavlněné textilie a její dlouhodobou stabilitu po umělém stárnutí. Vzorky nebělené bavlněné textilie byly běleny v 0,1% nebo 1% roztoku tetrahydridoboritanu sodného po dobu 10 min, 30 min, 1 h nebo 2 h. Poté byly vzorky vystaveny umělému stárnutí. Míra degradace vláken byla vyhodnocena kolorimetricky, měřením pevnosti nití a viskozimetrickým stanovením průměrného polymeračního stupně po bělení a po umělém stárnutí.

Klíčová slova: bělení textilií, tetrahydridoboritan sodný, borhydrid

PREZENTACE ODĚVŮ 19. STOLETÍ. PROBLEMATIKA VOLBY VHODNĚ TVAROVANÉ FIGURÍNY

Lucie Radoňová, Anna Triščová

Příspěvek se zabývá problematikou historicky věrné prezentace oděvů na odpovídajících anatomicky tvarovaných figurínách. Vzhledem ke vzrůstajícímu trendu učinit výstavu divákovi co nejvíce vizuálně přitažlivou a k požadavku na co nejpečlivější interpretaci podoby oděvů, je to aktuální téma z pohledu konzervátorské i výstavní praxe. První část příspěvku je zaměřena na popis oděvů, pro které bylo nutné zpracovat způsob prezentace na míru, a popis specifických parametrů těchto oděvů, které si vyžádaly individuální přístup. Pro tyto oděvy byly ve většině případů vytvářeny speciální figuríny na míru pomocí lepení tkaniny pšeničným škrobem. V druhé části příspěvku je přiblížen postup výroby figurín, jejich tvarování a popis potřebných materiálů. Příspěvek se dále zabývá popisem variabilních prvků, jako jsou ruce, vycpávací polštáře a krinolíny, potřebných k dotvarování historicky věrných a anatomicky přesných siluet. Uváděné postupy vycházejí jak z nastudované literatury, tak především z vlastních zkušeností a experimentů.

Klíčová slova: vystavení, oděv, figurína